

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله عقیده اسلام ۱۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على
رسول الله و على آله و اصحابه الى يوم الدين و
اما بعد :

ارکان ایمان شش تا هستند و دلیل بر آن این فرموده الله
تعالی می باشد: ﴿لَيْسَ الْإِيمَانُ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ
الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْإِيمَانَ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَآمَلَتْكُمْ وَالنَّبِيِّنَ﴾ (بقره ۱۷۷)

یعنی: نیکی این نیست که روی خود را به سوی مشرق و
مغرب کنید بلکه نیکی این است که به الله، روز آخرت،
ملائکه، کتابها و پیامبران ایمان داشته باشید.

و از سنت حدیث جبریل است که از پیامبر ج سؤال می کند
و می گوید: «أَخْبَرَنِي عَنْ الْإِيمَانِ قَالَ أَنْ تُوْمَنَ بِاللَّهِ
وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُوْمَنَ
بِالْقَدَرِ خَيْرُهُ وَشَرُّهُ قَالَ صَدَقْتَ». متفق علیه: بخاری
(۵۰) و مسلم (۸).

«مرا از ایمان خبر ده، ایشان فرمودند: ایمان عبارت است از
این که ایمان بیاوری به یگانگی خدا، به ملائکه، به پیامبران،
به روز قیامت، به سرنوشت؛ (یعنی تقدیر)، و ایمان بیاوری به
خیر و شر آن. گفت: راست گفتی».

حال به بررسی ایمان به ملائک و صفات و خصوصیات
ملائکه می پردازیم:

تعریف ملائکه:

ملائکه جمع ملک است و از (الْمَلُوكِ) گرفته شده و به معنی
پیغام و رسالت است.

آنها مخلوقی از مخلوقات خداوند هستند، دارای اجسامی
نورانی و لطیف می باشند که قادرند خود را به شکلهای و
صورتهای پاک درآورند. بسیار قوی و نیرومند هستند و می
توانند سریع جابه جا شوند. تعدادشان بسیار زیاد است و جز
خداوند تعدادشان را کسی نمی داند. خداوند آنها را برای
عبادت خود و اجرای اوامرش انتخاب کرد و برگزید. آنها
در هیچ کاری نافرمانی خداوند نمی کنند و آنچه را که به
آنها امر شده، انجام می دهند.

نحوه خلقتشان:

خداوند ملائکه را از نور خلق نمود. از عائشه رضی الله عنها
روایت است که گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم
فرمودند: «خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ
مَارِجٍ مِنْ نَارٍ وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وَصَفَ لَكُمْ» «خداوند
ملائکه را از نور، اجنه را از آتش و آدم را از آنچه برایتان
وصف نموده خلق کرد». مسلم (۲۹۹۶).

صفات ملائکه:

در کتاب و سنت صحیح صفات و حقیقت آنها بیان شده
است که از آن جمله:

آنها به قدرت و شدت وصف شده اند. الله تعالی می فرماید:
﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَوْأً أَنفُسُكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا
النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاطٌ شِدَادٌ﴾ (تحریم ۶)

«ای کسانی که ایمان آورده اید خود و خانواده خود را از
آتشی که هیزم آن انسان و سنگ است، نجات دهید و بر آن
ملائکه هایی سخت و شدید گماشته شده اند»

خداوند در وصف جبریل علیه السلام می فرماید: ﴿عَلَّمَهُ

شَدِيدُ الْقُوَى﴾ (نجم ۵)

«صاحب قدرت بسیار علم را به او آموخت» و در وصف او همچنین می فرماید:

﴿ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ﴾ (تکویر ۲۰)

«ملائکه ای صاحب قوت و قدرتست، و نزد صاحب عرش دارای جاه و منزلت می باشد».

آنها از بزرگترین مخلوقات و دارای اجسامی بزرگ هستند. در صحیح مسلم از عائشه رضی الله عنها روایت است که گفت: از پیامبرص در مورد معنی این سخن الله تعالی :

﴿وَلَقَدْ رَءَاهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ﴾ (تکویر ۲۳)

«به یقین محمدص جبریل را به صورتی آشکار در بالاترین افق دید» پرسیدم، فرمودند: ﴿إِنَّمَا هُوَ جِبْرِيلُ لَمْ أَرَهُ عَلَى صُورَتِهِ الَّتِي خُلِقَ عَلَيْهَا غَيْرَ هَاتَيْنِ الْمَرَّتَيْنِ رَأَيْتُهُ مُنْهَبِطًا مِنَ السَّمَاءِ سَادًّا عَظَمَ خَلْقِهِ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ﴾ «او جبریل است و من جز دو بار او را بر صورتی که خلق شده، ندیدم. او را دیدم که از آسمان فرود آمد که بزرگی خلقتش بین آسمان و زمین را پر کرده بود» مسلم (۱۷۷)

و امام احمد از عبدالله بن مسعود رضی الله عنه روایت می کند که گفت: «رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِبْرِيلَ فِي صُورَتِهِ وَهَبَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ كُلُّ جَنَاحٍ مِنْهَا قَدْ سَدَّ الْإِفْقَ يَسْقُطُ مِنْ جَنَاحِهِ مِنَ النَّهَائِيلِ وَالْذَّرِّ وَالْيَاقُوتِ مَا اللَّهُ بِهِ عَلِيمٌ» «رسول الله صلی الله علیه وسلم جبریل را در صورت حقیقی خودش دید که ششصد بال داشت و هر بال او افق را پوشانیده بود و

از بالهایش رنگهای گوناگون، مروارید و یاقوت آنچه که خداوند به آن علیم است فرو می افتاد». (مسند امام احمد : ۱) (۳۹۵ / ۶) ، (۲۹۴ / ۶)

و ابوداود از جابر بن عبدالله رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «أُذِنَ لِي أَنْ أُحَدِّثَ عَنْ مَلِكٍ مِنْ مَلَائِكَةِ اللَّهِ مِنْ حَمَلَةِ الْعَرْشِ إِنَّ مَا بَيْنَ شَحْمَةِ أُذُنِهِ إِلَى عَاتِقِهِ مَسِيرَةُ سَبْعِ مِائَةِ عَامٍ» «به من اجازه داده شد تا در مورد ملائکه ای از ملائکه های حامل عرش صحبت کنم که فاصله بین نرمه گوش تا شانه اش مسیر هفتصد سال است». ابی داود (۴۷۲۷)

از جمله صفات دیگر آنها این است که آنها از نظر خلقت و اندازه متفاوتند و بر یک درجه واحد نیستند. بعضی از آنها دو بال، سه بال، چهار بال و بعضی دیگر از آنها ششصد بال دارند.

الله تعالی می فرماید: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَكِئَةِ رُسُلًا أُولَى أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبْعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ﴾ (فاطر ۱)

«حمد و ستایش از آن خدایی است که آفریدگار آسمانها و زمین است و ملائکه را پیام رسان فرستادگان بسوی انبیاء گردانیده است ملائکه هایی که دارای بالهای دوگانه و سه گانه و چهارگانه اند. در آفریدن هرچه بخواهد می افزاید». از جمله صفات آنها زیبایی و جمال آنها در بالاترین حد خود است. الله تعالی در حق جبریل علیه السلام می فرماید: ﴿عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى﴾ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَى ﴿نجم: ۵-۶﴾

«آن ملائکه بسیار نیرومند او را تعلیم داد. دارای عقل فراوان، و رأی صحیح و رسا، و منظری خوب که بخلقت کامل (به همان صورتی که خدا او را بر آن آفریده بود) بر رسول جلوه کرد». ابن عباس می فرماید: (ذو مرة: ذو منظر حسن) «ذو مرة یعنی صاحب شکل و صورت زیبا» و قتاده می گوید: (ذو خلق طویل حسن) «صاحب خلقتی که زیبایی اش بسیار زیاد است».

و الله تعالی از زنانی هنگام رؤیت یوسف علیه السلام خبر می دهد: ﴿فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْتَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَنَشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ﴾ (یوسف ۳۱)

«هنگامی که او را دیدند وی را بس شگرف یافتند و دستهای خود را بریدند و گفتند: منزّه است خداوند. این بشر نیست این جز ملائکه ای بزرگوار چیز دیگری نیست». و آنها این را گفتند زیرا نزد مردم ملائکه با جمال زیبا و خیره کننده وصف شده اند.

و از صفات دیگر آنها این است که آنها بزرگوار و والا مقام هستند. الله تعالی می فرماید: ﴿بِأَيْدِي سَفَرَةٍ﴾ ﴿كِرَامٍ بَرَرَةٍ﴾ (عبس ۱۵-۱۶)

«به دست ملائکه هایی بزرگوار و نیکوکار و والا مقام» و میفرماید: ﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ﴾ ﴿كِرَامًا كَتِيبِينَ﴾ (انفطار ۱۰-۱۱)

«البته و یقیناً نگهبانهایی برای مراقبت احوال و اعمال شما مأمورند، ملائکه هایی که بزرگوارند و اعمال بندگان را می نویسند».

از جمله صفات آنها حیا می باشد. پیامبر صلی الله علیه وسلم در حق عثمان رضی الله عنه می فرماید: «**أَلَا أَسْتَحْيِي مَنْ رَجُلٍ تَسْتَحْيِي مِنْهُ الْمَلَائِكَةُ**» «آیا از مردی که ملائکه از او شرم می کنند، شرم نکنم». (۲۴۰۱).

و خداوند در حق جبریل علیه السلام می فرماید: «**عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى**» (نجم ۵)

«صاحب قدرت بسیار او را تعلیم داد»
و چیزهای دیگری در کتاب و سنت از صفات بزرگ و اخلاق کریمه آنها ثابت است که بر بلندی شأن و منزلت آنها دلالت دارد.

خصوصیات و ویژگیهای ملائکه:

برای ملائکه ویژگیها و صفاتی است که خداوند به آنها اختصاص داده و بدان وسیله آنها را از جن و انس و سایر مخلوقات متمایز گردانیده است که از آن جمله:

جایگاه آنها در آسمان است و برای اجرای اوامر خداوند در حق مخلوقات به زمین فرود می آیند و این حکایت از بلندی جایگاه و مقام آنها دارد. الله تعالی می فرماید:

«**يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ**» (نحل: ۲)

«خدا ملائکه را با روح به فرمان خود بر هر کس از بندگانش که بخواهد فرود می فرستد»

و می فرماید: «**وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ**» (زمر ۷۵)

«و ملائکه را می بینی که پیرامون عرش به ستایش پروردگار به تسبیح مشغولند».

از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «**يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةُ**

بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةُ بِالنَّهَارِ، وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَجْرِعُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ، فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ: كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي؟ فَيَقُولُونَ: تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يَصَلُّونَ، وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يَصَلُّونَ» «ملائکه هایی در شب و ملائکه هایی دیگر در روز به دنبال هم بر شما وارد می شوند. و در هنگام نماز صبح و عصر، با هم جمع می شوند. سپس، دسته ای که شب را نزد شما سپری کرده اند، بسوی عرش الهی می روند.

خداوند متعال با وجودی که حال بندگانش را بهتر می داند، از آنان می پرسد: بندگان مرا در چه حالی رها کردید؟ در جواب می گویند: پروردگارا! هنگامی که نزد آنان رفتیم و زمانی که از آنها جدا شدیم، مشغول نماز خواندن و عبادت بودند». بخاری (۵۵۵) و صحیح مسلم (۶۳۲).

نصوص در این باره بسیار است و گنجاندن همه آنها در اینجا مشکل است.
از جمله ویژگیهای آنان این است که به مؤنث وصف نمی شوند. خداوند آن را بر کافران انکار می کند: «**وَجَعَلُوا**

الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبْدُ الرَّحْمَنِ إِنِّتَ أَشْهَدُوا خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ» (زخرف ۱۹)

«و ملائکه را که بندگان رحمان هستند مؤنث قرار می دهند. آیا در خلقت آنها حضور داشتند؟ گواهی آنها بزودی نوشته می شود و از ایشان پرسیده می شود» و می فرماید:

«و ملائکه را که بندگان رحمان هستند مؤنث قرار می دهند. آیا در خلقت آنها حضور داشتند؟ گواهی آنها بزودی نوشته می شود و از ایشان پرسیده می شود» و می فرماید:

«و ملائکه را که بندگان رحمان هستند مؤنث قرار می دهند. آیا در خلقت آنها حضور داشتند؟ گواهی آنها بزودی نوشته می شود و از ایشان پرسیده می شود» و می فرماید:

«**إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْمُومُونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةً الْأُنْثَى**» (نجم ۲۷)

«کسانی که به روز آخرت ایمان ندارند ملائکه را در نامگذاری مؤنث نام می نهند».

از جمله ویژگیهای آنان این است که در هیچ کاری نافرمانی خداوند نمی کنند. و هیچ گناهی به دلشان خطور نمی کند بلکه خداوند آنها را بر طاعت خود و اجرای اوامرش آفرید

کما اینکه الله تعالی می فرماید: «**لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ**» (تحریم ۶)

«آنان از دستورات خداوند سرپیچی نمی کنند و به دستورات او عمل می کنند»

و همچنین می فرماید: «**لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهٖ يَعْمَلُونَ**» (انبیاء ۲۷)

«همیشه گفتار ایشان بعد از گفتار خداست، همیشه مطیع فرمان خدای خود هستند».

از جمله ویژگیهای دیگر آنها این است که از عبادت خداوند سست و خسته نمی شوند. خداوند می فرماید: «**وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ**

يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ» (انبیاء ۱۹ - ۲۰)

«و کسانی که نزد اویند از عبادت تکبر نمی ورزند شبانه روز بی آنکه سستی ورزند تسبیح خداوند می کنند» و در آیه دیگری می فرماید:

﴿فَإِنْ أَسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ﴾ (فصلت ۳۸)

«اگر آنها تکبر ورزیدند کسانی که در پیشگاه پروردگار تو هستند شبانه روز او را تسبیح می گویند و خسته نمی شوند. اینها بعضی از خصوصیات ملائکه بود که خداوند تنها به آنها اختصاص داده است. و در یک جمله اینکه ملائکه از جنس دیگری هستند. اصل خلقت و بوجود آمدنشان با جن و انس فرق می کند. کما اینکه هر یک از انسانها و اجنه خصوصیات مخصوص به خود دارند که هر کدام از آنها به وسیله آن از دیگری تمیز داده می شود و الله اعلم.

جایگاه ایمان به ملائکه:

ایمان به ملائکه یکی از ارکان ایمان در دین اسلام می باشد. و ایمان جز به وسیله آن متحقق نمی گردد و خداوند در کتابش بر آن تصریح کرده و پیامبر صلی الله علیه وسلم در سنتش از آن خبر داده است.

الله تعالی می فرماید: ﴿ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ ۖ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَمَلَكِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ﴾ (بقره ۲۸۵)

«پیامبر و مؤمنان به آنچه به سوی او از جانب پروردگار نازل شده ایمان دارند و همگی به الله، ملائکه، کتابها و پیامبران ایمان دارند».

خداوند خبر داده که ایمان به ملائکه همراه با بقیه ارکان ایمان که بر پیامبرش نازل کرده بر او و امتش واجب می باشد و آنها باید فرمانبردار باشند.

و در آیه دیگری می فرماید:

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قَبْلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ﴾ (بقره ۱۷۷)

«نیکی این نیست که روی خود را به سوی مشرق و مغرب کنید بلکه نیکی این است که به الله، روز آخرت، ملائکه، کتابها و پیامبران ایمان داشته باشید.» ایمان به این خصائل را نیکی نام نهاده است و - نیکی اسمی است که برای تمام خیرها بکار می رود - و این چیزهای ذکر شده اصول و شالوده اعمال صالح و ارکان ایمان هستند که از آن سایر شعب جدا می شود.

همچنانکه الله عزوجل خبر داده هرکس به آن ارکان کافر شود به خداوند کفر ورزیده است. می فرماید: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَكِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ (نساء ۱۳۶)

«و هرکس به الله، ملائکه، کتابها، پیامبران و روز آخرت کافر شود در گمراهی بسیار دوری افتاده است».

کفر را بر کسی که این ارکان را انکار کند اطلاق می کند و آنها را به گمراهی بسیار دوری وصف می نماید. این دلیل است بر اینکه ایمان به ملائکه رکن عظیمی از ارکان ایمان می باشد و هرکس آن را ترک کند از امت اسلام خارج می گردد.

کیفیت و چگونگی ایمان به ملائکه:

ایمان به ملائکه متضمن کارهایی است که بنده باید آنها را درک کند و بفهمد تا ایمان به ملائکه در او تحقق پیدا کند و آن عبارتند از:

۱. اعتراف و تصدیق به وجود آنها کما اینکه نصوصی که پیشتر آورده شد دلالت دارد بر اینکه ایمان به آنها رکنی از ارکان ایمان است که ایمان جز با آن تحقق پیدا نمی کند.
۲. ایمان به اینکه تعداد آنها زیاد است و جز خداوند کسی تعداد آنها را نمی داد. همانگونه که نصوص بر آن دلالت دارند. الله تعالی میفرماید:

﴿وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ﴾ (مدرثر ۳۱)

یعنی اینکه به خاطر زیاد بودنشان، تعداد سربازان پروردگارت را جز خود او کسی نمی داند. تعدادی از سلف آن را گفته اند.

و در حدیث طولانی اسراء که شیخین از حدیث مالک بن صعصعه رضی الله عنه روایت کرده اند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: (...) «ثُمَّ رَفَعَ لِيَ الْبَيْتَ الْمَعْمُورُ فَقُلْتُ يَا جَبْرِيلُ مَا هَذَا قَالَ هَذَا الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ يَدْخُلُهُ كُلُّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ إِذَا خَرَجُوا مِنْهُ لَمْ يَعُودُوا فِيهِ آخِرَ مَا عَلَيْهِمْ» «سپس بیت المعمور را به من نشان دادند گفتم: ای جبریل این چیست؟ گفت: این بیت المعمور است. هر روز هفتاد هزار ملائکه داخل آن می شوند و هنگامی که از آن خارج می شوند دیگر برای بار دیگر در آن باز نمی گردند.» بخاری (۳۲۰۷)، و مسلم (۱۶۴)

و در صحیح مسلم از عبدالله بن مسعود رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ زَمَامٍ مَعَ كُلِّ

زَمَامٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَجْرُوهَا» «در آن روز جهنم

را در حالیکه دارای هفتاد هزار افسار است می آورند و هر افسار را هفتاد هزار ملائکه می کشند.» مسلم (۲۸۴۲).

این دو حدیث دلالت دارد بر اینکه تعداد ملائکه زیاد است. هنگامی که هر روز هفتاد هزار ملائکه داخل بیت المعمور می شوند سپس دیگر به آن بر نمی گردند و ملائکه های دیگر غیر از آنها می آیند (بر زیاد بودن آنها دلالت دارد زیرا تعدادشان آن قدر زیاد است که دیگر نوبت آنها نمی شود که برگردند). و جهنم در روز قیامت به وسیله این تعداد از ملائکه آورده می شود. پس حال ملائکه های دیگر باید چگونه باشد که به کارهای دیگر مشغول هستند و تعداد آنها را جز خالقشان تبارک و تعالی کسی نمی داند.

۳. اعتراف به مقام و منزلت و کرامت و شرافت آنها نزد خداوند. الله تعالی میفرماید: ﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۚ سُبْحَنَهُ ۚ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿۲۷﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ

بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿۲۸﴾﴾ (انبیاء ۲۶-۲۷)
«و گفتند خداوند فرزندی اتخاذ نموده، خداوند از این گفته پاک و منزّه است، بلکه آنان همه بندگان گرامی خدا هستند، در گفتار بر خداوند پیشی نمی گیرند و دستورش را انجام می دهند» و میفرماید:

﴿بِأَيِّدِي سَفَرَةٍ ﴿۱۵﴾ كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿۱۶﴾﴾ (عبس ۱۵-۱۶)
«به دست ملائکه هایی بزرگوار و نیکوکار و والا مقام» آنها را به اینکه نزد خداوند گرامی و والا مقام هستند وصف می کند. و الله تعالی در حقشان می فرماید:

﴿فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿۳۸﴾﴾ (فصلت ۳۸)

«کسانی که در پیشگاه پروردگارت هستند شبانه روز او را تسبیح می گویند و خسته نمی شوند».
خداوند آنها را اینگونه وصف می کند که بخاطر شرافت و بزرگیشان است که نزد او هستند. همراه با مقام بندگی برای او بدون هیچگونه خستگی و سستی ای. همانگونه که خداوند به آنها در جاهای متعددی از کتابش سوگند می خورد و این به خاطر شرافتشان نزد اوست.

خداوند می فرماید: ﴿وَالصَّفَّاتِ صَفًّا ﴿۳۹﴾ فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ﴿۴۰﴾ فَالتَّلَاتِيتِ ذِكْرًا ﴿۴۱﴾﴾ (صافات ۱-۳)

«سوگند به صف بستگان که صف بسته اند؛ به زجر کنندگان که به سختی زجر می دهند؛ و به تلاوت کنندگان آیات خداوند».
و می فرماید:

﴿فَالْفَرَقَاتِ فَرَقًا ﴿۴۲﴾ فَالْمَلَكِيتِ ذِكْرًا ﴿۴۳﴾﴾ (مرسلات ۴-۶)
«سوگند به آنها که جدا کننده و القا کننده وحی هستند» و شواهد بر اکرام ملائکه و تنوع اسلوبها و شیوه ها از کتاب خداوند بسیار است که بر صاحبان تحقیق از آنچه بیان آن در شرع خداوند قطعی شده است، پوشیده نیست. والله اعلم.
۴. باید به فضل و منزلت بعضی از آنها بر بعضی دیگر که نصوص بر آن دلالت دارد، اعتقاد داشت: ﴿اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿۷۵﴾﴾ (حج ۷۵)

«خداوند از ملائکه و انسانها رسولانی را برمی گزید. همانا خداوند شنوای بیناست» و میفرماید: ﴿لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿۱۷۲﴾﴾ (نساء ۱۷۲)
«مسیح و ملائکه مقرب از اینکه بنده ای برای خدا باشند ابا ندارند».

این آیات ما را آگاه می کنند به اینکه کسانی از آنها به رسالت برگزیده شده و مقرب می باشند که همین بر فضیلت آنها بر دیگران دلالت می نماید. برترین ملائکه: مقربان همراه حاملان عرش هستند. افضل مقربین، سه ملائکه هستند که ذکر آنها در دعای پیامبر صلی الله علیه وسلم که به وسیله آن نماز شب را شروع می کرد موجود است. می فرمود: «اللهم رب جبریل ومیکائیل وإسرافیل

فاطر السماوات والأرض عالم الغیب والشهادة».
(«ای پروردگار جبریل، میکائیل و اسرافیل ای برپا دارنده آسمانها و زمین، ای کسی که بر نهان و آشکار خبر داری...». نسائی (۱۶۲۵)

و افضل این سه نفر جبریل علیه السلام می باشد که او مسئول وحی است و شرف و بزرگی او به خاطر بزرگی و شرافت و طیفه اش می باشد. خداوند در کتابش به آنچه که دیگر ملائکه را با آن ذکر نموده از او یاد کرده است و با اشرفترین نامها او را نام می برد و به زیباترین صفات او را وصف می نماید. از اسمهای او روح است. الله تعالی می فرماید: ﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿۱۹۳﴾﴾ (شعراء ۱۹۳)
«قرآن را خدای یکتا بوسیله جبریل، الروح الامین نازل فرمود»

و می فرماید: ﴿تَنْزِلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا﴾ (قدر ۴)
 «در آن (شب قدر) ملائکه و روح فرود می آیند».
 این اسم (روح) به صورت اضافه تشریفی به الله تعالی مضاف شده است. می فرماید: ﴿فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا﴾ (مریم ۱۷)

«روح خود را به سوی او فرستادیم تا به شکل بشری خوش اندام بر او نمایان شد».
 و آن به قدس اضافه شده است:

﴿قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ﴾ (نحل ۱۰۲)

«بگو آن را روح القدس از نزد پروردگارت به حق فرود آورده است».

قول صحیح در میان مفسرین این است که القدس، خداوند است. و از آنچه که در وصف او (جبریل) آمده است این آیات می باشد:

﴿إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ﴾ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٢١﴾ (تکویر ۱۹-۲۱)
 «همانا قرآن کلام رسول گرامی است که نزد صاحب عرش با قدرت است، و فرمانده ملائکه و امین وحی خداست»
 و می فرماید: ﴿عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى﴾ ﴿٢٢﴾ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَى ﴿٢٣﴾ (نجم ۵-۶)

«صاحب قدرت بسیار علم را به او آموخت. دارای توان و نیرو در مقابلش ایستاد».
 الله تعالی او را به فرستاده و رسول و اینکه نزد او کریم و بزرگوار است وصف نموده و صاحب قدرت و مقام نزد

پروردگار سبحان و فرمانده در آسمانها و امین وحی و مظهر زیبایی است.

۵. دوست داشتن ملائکه و دوری از دشمنی کردن با آنها. به خاطر این سخن الله تعالی که می فرماید: ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ (توبه ۷۱)
 «مردان و زنان مؤمن دوستدار یکدیگرند».

این آیه شامل ملائکه هم می گردد زیرا آنها دائماً به طاعت و عبادت پروردگارشان مشغولند همانگونه که خداوند از حال آنها خبر می دهد: ﴿لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ (تحریم: ۶)

«آنان از دستورات خدا سرپیچی نمی کنند و به دستورات او عمل می نمایند»

و الله جل جلاله از دوست داشتن ملائکه برای پیامبرش و مؤمنان خبر می دهد: ﴿وَإِنْ تَظُنُّهُمْ عَلَيَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَلْحُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (تحریم ۴)

«اگر بر علیه او به یکدیگر کمک کنید در حقیقت خداوند خود مولای اوست و جبریل و صالح مؤمنان یاور او هستند»
 و می فرماید: ﴿هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ (احزاب ۴۳)

«او کسی است که بر شما درود می فرستد و ملائکه نیز بر شما درود می فرستند تا شما را از تاریکیها به سوی روشنایی برآورد»
 و می فرماید:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا﴾ (فصلت ۳۰)
 «کسانی که گفتند پروردگار ما الله است سپس بر آن استقامت نمودند بر آنها ملائکه فرود می آیند و می گویند نترسید و غمگین مباشید»

پس بر مؤمنان واجب است که ملائکه را دوست داشته باشند برای اینکه آنها دوستدار، نصرت دهنده، تأیید کننده و استغفار کننده برایشان می باشند. و خداوند از دشمنی ملائکه ما را بر حذر می دارد؛ می فرماید: ﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ﴾ (بقره ۹۸)

«هر کس با خدا، ملائکه، پیامبران او، جبریل و میکائیل دشمنی کند و دشمن باشد (محققاً چنین کسی کافر خواهد بود) و خداوند هم دشمن کافران است».

پس خداوند ما را باخبر می گرداند که دشمنی با ملائکه موجب دشمنی و عداوت الله تعالی و خشم و غضب اوست. زیرا آنها (ملائکه) اوامر و احکام پروردگار را صادر می کنند پس کسی که دشمن آنها باشد دشمن پروردگارش است.

۶. اعتقاد به اینکه ملائکه مخلوقی از مخلوقات خداوند هستند و حق تصرف در خلق کردن، تدبیر و امور در شأن آنها نیست بلکه آنها سربازی از سربازان الله تعالی هستند که هر آنچه را خداوند به آنها امر کند انجام می دهند و همه امور بدست الله است و او شریکی ندارد.

جایز نیست چیزی از انواع عبادت را برای آنها اختصاص داد بلکه واجب است برای خالقشان و خالق تمام مخلوقات در عبادت اخلاص داشت؛ خالقی که در ربوبیت و الوهیت شریکی ندارد و برای او در اسماء و صفاتش مثل و ماندی نیست. و الله تعالی از زبان گوینده آن می فرماید: ﴿وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا آلَئِكَةِ وَالنَّبِيِّنَ أَرْبَابًا ۚ أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ (آل عمران ۸۰)

«به شما امر نمی شود که ملائکه و پیامبران را به خدایی بگیرید آیا بعد از اینکه شما مسلمان شدید شما را به کفر دستور می دهد؟»

و می فرماید: ﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۚ سُبْحَنَهُ ۚ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿۱۸﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿۱۹﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ حَشِيَّتِهِ ۚ مُشْفِقُونَ ﴿۲۰﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ ۚ فَلِلَّكَ جُزْيَةٌ جَهَنَّمَ ۚ كَذَلِكَ جُزَى الْأَظْلَمِينَ ﴿۲۱﴾﴾ (انبیاء ۲۶-۲۹)

«و گفتند خداوند فرزندی اتخاذ نموده، خداوند از این گفته پاک و منزه است، بلکه آنان همه بندگان گرامی خدا هستند در گفتار بر او پیشی نمی گیرند و دستورش را انجام می دهند، گذشته و آینده آنها را می داند جز برای کسی که خداوند انتخاب نموده شفاعت نمی کنند، و آنها از طرف خداوند بیمناکند و هر کس از آنان بگوید من نیز جز او معبودی هستم او را به دوزخ کیفر می دهیم. سزای کافران را اینگونه می دهیم.»

خداوند خبر می دهد که به عبادت آنها امر نشده و چگونه به عبادت آنها امر می شود در حالیکه آن، کفر به الله تعالی است سپس خداوند ادعای کسانی که به گمان خود ملائکه را دختران خداوند می دانند باطل نموده و خودش را از آن منزله می گرداند و بیان می کند که آنها بندگان صاحب کرامت هستند که دستورات خداوند را بدون کم و کاست انجام می دهند و از ترس او بیمناکند و آنها مالک شفاعت برای کسی نیستند و برای کسی شفاعت نمی کنند مگر برای کسانی از اهل توحید که خداوند به آن راضی باشد سپس آیه را با بیان اینکه سزای هر کس از آنها که ادعای الوهیت کند جهنم می باشد به پایان می رساند. آنگاه آشکار نموده که آنها بندگان بلند همتند که قادر به تغییر و تبدیل یا قدرتی برای آنها جز به وسیله پروردگار و خالقشان نیست.

۷. ایمان به ملائکه هایی که نامشان در کتاب و سنت آمده است مانند جبریل، میکائیل، اسرافیل، مالک، هاروت و ماروت، رضوان، منکر و نکیر، و کسانی که در اسامی آنها در نصوص بیان شده واجب است. و همچنین ایمان به آنچه نصوص از آن با وصف خبر داده است: مانند رقیب و عتید (مراقب و نگهبان)، یا به وسیله وظیفه آنها مانند ملک الموت (ملائکه مرگ) و ملک الجبال (ملائکه کوهها) یا آنچه را که نصوص به ذکر وظایفشان بصورت مجمل می پردازد مانند: حملة العرش (حمل کنندگان عرش) و الکرام الکاتبین (نویسندگان بزرگوار) و الموکلین بحفظ الخلق (مسئول حفظ خلق)، الموکلین بحفظ الاجنة و الارحام (مسئول حفظ بچه های داخل رحم)، طواف البيت المعمور (ملائکه مسئول طواف بیت المعمور)، ملائکه

السیاحین (ملائکه هایی که در زمین می گردند) و ملائکه های دیگری که الله و رسولش ج از آن خبر داده اند. پس واجب است که به صورت مفصل به تمام آنهايي که ذکرشان با نام و صفت و وظایف در اخبار آمده ایمان داشته باشیم و تمام آنچه را که بیانش در ادامه بحث ان شاء الله خواهد آمد، تصدیق کنیم.

در یک جمله باید گفت باید معتقد به تمام چیزهایی باشیم که نصوص شرعی در مورد ملائکه کرام بدان ناطق است. والله تعالی اعلم.

ثمرات ایمان به ملائکه:

ایمان به ملائکه ثمرات عظیم و با ارزشی برای مؤمن به همراه دارد که از آن جمله:

۱. به عظمت خالق و کمال قدرت و توانایی او علم پیدا می کنند.

۲. شکر و سپاسگزاری از الله تعالی به خاطر لطف و عنایت او نسبت به بندگان که از ملائکه کسانی هستند که آنها را حفظ می کنند و اعمالشان را می نویسند و چیزهای دیگر از آنچه که به وسیله آن مصلحت دنیا و آخرت تحقق پیدا می کند.

۳. محبت داشتن نسبت به ملائکه به خاطر اینکه خداوند آنها را برای عبادت کردن آفریده و بصورت کامل آنها را هدایت نموده است و به خاطر اینکه آنها یاور مؤمنان هستند و برایشان درخواست بخشش می کنند.

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه أجمعین.
وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین.